
Zingen in Opwijk en Mazenzele: een chronologisch overzicht

In Opwijk en Mazenzele wordt er -zoals overal elders- al eeuwenlang gezongen, zowel in huis en op het werk, als bij ontspanning (in herbergen, bij feesten en vieringen) en als in de kerk. Wij beperken ons hier vooral tot niet-geestelijke liedjes. (1)

Hier ter plaatse is de eerste vermelding van een volkslied te vinden in het manuaal (een soort dagboek) van pastoor Peeter Verhasel van Mazenzele. In 1541 schrijft hij een lied op over keizer Karel, dat begint met: *"Wie wilt hooren een nieu liet dat in Vlaenderlant is geschiet ..."*

Het lied vertelt over de veldtocht van de keizer tegen Gent en haalt het egoïsme van de stad Dendermonde over de hekel. (2)

Vanaf de 16^e eeuw bestaat er in Opwijk en waarschijnlijk ook Mazenzele een groep zangers om kerkelijke feesten en processies op te luisteren. Sporen hiervan zijn terug te vinden in de binnen- en buitenrekeningen. Zowel de koster en de schoolmeesters als de geestelijkheid staan in voor een zekere muzikale opleiding. Daarnaast zijn er de oude schuttersverenigingen, de Sint-Pietersgilde in Mazenzele en de Sint-Paulusgilde in Opwijk, waar -vaak door dezelfde mensen- gezongen wordt op inhalingen, feesten en kermissen.

Van georganiseerde zangerskringen is eerst sprake in de 19^e eeuw. De zangerskring "de Oude Cecilianen", die zich voor doel stelt *"te zullen uytoeffenen den kerkzang met het gone daer van is afhingende in alle de solemnele diensten die binnen de kercke van Opwyck zullen gecelebreert worden"*, wordt heringericht in 1820. Alhoewel ze zich toeleggen op kerkmuziek hebben ze waarschijnlijk ook gezongen bij andere gelegenheden.

Het zijn de zangerskringen die, na 't verdwijnen van de toneelverenigingen, in de eerste jaren van de 19^e eeuw, en voor het gezamenlijk beoefenen van muziek de "kunstminnaars" van het landelijk dorp weer samenbrengen. Niet alleen kerkzangers maar ook mensen die thuis of elders graag zingen en voldoende bij stem zijn

sluiten zich hierbij aan. Zij zingen zowel volksliedjes als gelegenheidsliedjes op eigen teksten en op muziek van een gekende zangwijze. In 1839 neemt een niet bij naam genoemde Opwijkse zangmaatschappij deel aan een prijskamp uitgeschreven door de kring "Melophile-solo" van Dendermonde. Niet toevallig wordt een jaar voordien ook de Opwijkse harmonie "De Volherding" opgericht. (3) In 1841 sticht koster Vereertbrugghen de zangmaatschappij *Ste Cecilia*, die enige jaren bloeide.

In 't midden van de 19^e eeuw, tot omstreeks de jaren '70, heeft er een jaarlijkse zangerswedstrijd plaats, in open lucht, op een der kermisdagen. De dorpsjongens komen er, een voor een, hun lijfstuk afsteken en een jury, samengesteld uit enige muziekliefhebbers uit de streek, kent de prijzen toe aan de felste zangers. De meeste 19^e-eeuwse zangmaatschappijen kennen wij nog alleen van hun vermelding bij de deelname aan zangfestivals in Opwijk of in buurgemeenten.

Van de volksliedjes over Opwijk is het oudste spoor de *"Kaatsersklacht"* uit 1790 (4). Ook over de Opwijkse kaatsers gaat het oude lied *"Liedeke tot lof van de jonge kaatsers van Opwyck"*.

Andere van de oudste bekende (volks)liedjes uit Opwijk en Mazenzele zijn:

- het lotelingenlied *"Wij zijn de jongens van plezier, Wij gaan naar Asse loten"*, van Mazenzele,
- *"Gegroet, o kerksken van Droeshout"* een lied op het nieuwe kerkje in 1894-'95, (5)
- *"Liedeken tot lof van Gregorius"* over de scholieren van Opwijk, (6)
- *"Den zang, ons streek en taal ten lof"* (= *"Fiere Brabandszonen"*), *"Pompierlied"*, *"Jubellied aan pastoor Jansens"*, *"Potpourri over de wereld"*, *"Feestlied van de pompiers"* en *"Suskeslied"* van de Opwijkenaar Jan Miers,
- *"Aan U dorpsregeerders Ons danklied en lof Gij zijt de hersmeders Van 't oud schuttershof"* (woorden: J.B. Fleerackers en muziek: Benoit Vereertbrugghen) bij

- de eerste prijsuitreiking in de nieuwe gemeenteschool van Opwijk in 1862, (7)
- "De Volherders", een lied geschreven door de dirigent van de Opwijkse harmonie Louis Van de Maele, (8)
 - "De grinselinne" (groentevrouw). (9)

Geeraard Sacré schrijft in het begin van de 19e eeuw het lied "De Boer van 't Schaliën-hof". (10)

In het programma van de praalstoet van 1888 naar aanleiding het huldigingsfeest bij het vijftig jaar burgemeesterschap van Pieter Jozef De Smedt vinden we de liedjes: "Lied van den kiekenwagen" (11), "Het lied van de landbouwwagen", "Lied van den vlaswagen", "Komt, broeders al, wij zullen ons verheugen", "Loflied door het gehucht Nijverseel", "Stoetgezang" en "Ik ben nog maar drij en twintig jaren". (12)

Veel oude volksliedjes over Opwijk en Mazenzele hebben betrekking op volksvermaak, feesten bij jubilea en inhalingen van burgemeesters en pastoors, kermissen en sportbeoefening. Ook bij familiefeesten worden vaak volksliederen gezongen. De tekst en de zangwijze wordt mondeling van generatie op generatie doorgegeven. Later worden de liedjes ook opgeschreven in liedboekjes.

Jan Bols tekent in Opwijk rond 1900 een liedje op "De boer gekleed naar zijnen zin". (13).

In 1912 en 1913 tekenen ook Jan Pissens, Hendrik Vermeir en Paul Lindemans in Opwijk oude liedjes op, o.m.: nieuwjaarsliedjes, Driekoningenliedje, "Sinter Goreken van Plaisance" (schoolgaande jeugd), "Sylvesterlied" en een lied over "den beer". Oude kinderliedjes uit Mazenzele zijn: "Onder Veremans boomgaard" en "Bieze bijze ommelagang" en uit Nijverseel "Rutse - Rutse - Koordenmaechang" en "Stuur, stuur over de muur". (14)

Het programma van de "Plechtige prijsuitdeeling" van de Katholieke Jongensschool van Opwijk in 1882 vermeldt als alleen-zang "Het schoentje van Kerstnacht" en "Koben de Voddeman" en ook het optreden van een koor. (15)

In 1898 wordt in Opwijk de *Boerenkrijgcantate* van Aug. De Boeck uitgevoerd, door al de zangers-kringen, begeleid door de harmonie, onder leiding van de componist.

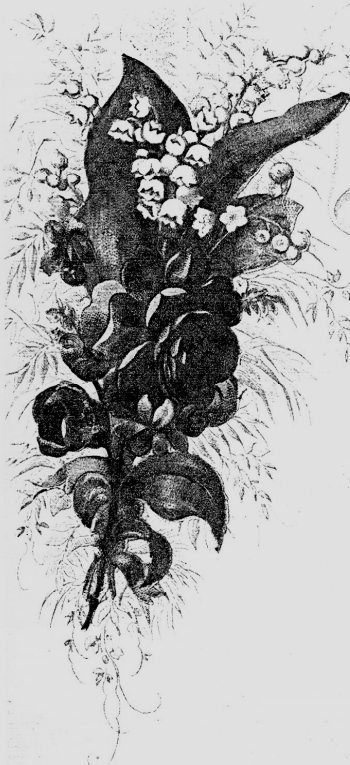
In de praalstoet bij het gouden jubelfeest van de Opwijkse burgemeester Pieter Jozef

De Smedt op 31 mei en 3 juni 1888 zijn alle gehuchten vertegenwoordigd. Onderpastoor Michiel Jozef de Munter dicht de volksliederen die de onderscheiden groepen zingen. Zo kennen we de zanggroepen: "De Vlaamse Broeders", "De Xaverianen" en "De Bacchusvrienden".

Deze laatste zangmaatschappij wordt ook genoemd in de aankondiging in *De Gazet van Merchtem* van 1896 van hun concert dat zij op de kermis Opwijk-Clei geven aan het huis van de "buurt"-burgemeester Ch. L. Andriessens. (16)

In 1891 wordt in Nijverseel in de herberg "De Kriekelaar" de "**Zangmaatschappij Sint-Pauluszonen**" (aanvankelijk "de Ste Paulusvrienden") opgericht. Het initiatief komt van Jozef De Ridder, die ook lid is van de Opwijkse harmonie "De Volherding" en de eerste voorzitter is Louis Moerenhout. Deze zangvereniging houdt het meer dan 100 jaar vol. Ze is onmiddellijk zeer actief met 18 zangers. Met Jozef De Ridder als dirigent en secretaris worden wekelijks zangherhalingen gehouden, doet ze uitstappen en neemt ze deel aan zangfestivals in buurgemeenten Lebbeke (1893), Wolvertem (1894), Merchtem (1894). Tot de eerste wereldoorlog zijn er een 20-tal zangers. De 15 à 20 ereleden vergezellen hen en nemen ook deel aan de H. Mis en de "teerfeesten" op de feestdag van St. Cecilia. (17)

In Mazenzele werd de **zangmaatschappij "De Eendracht"** waarschijnlijk ook opgericht in 1891. Bij de heroprichting in 1919 – na verval door tweedracht en de oorlog – beschrijven de nieuwe stichters de bloei en groei "*bij zoo verre dat ze als een der sterkste en best ingerichte der maatschappijen aanzien werd van den heelen omtrek.*" Zij vermelden ook dat "*Schoone deftige liederen werden aangeleerd, plezierige uitstappen gemaakt, en veel zangfeesten ... opge-luisterd.*" Verder is er sprake van "*talrijke prijskampen op de toneelfeesten (sic) in de naburige gemeenten gewonnen... in Merchtem, Assche, Hekelghem, Lebbeke, Opwijk, ... Ternath.*" In deze laatste gemeente zongen zij het aloudegekende lied "*De Spijskaart of Het Menu*". De zangmaatschappij neemt in 1919 een nieuw reglement aan. Bij de herinrichting zijn er niet minder dan 30 leden-zangers. Wat later is Emiel Esselens voorzitter en Emiel Michiels muziekmeester. (18)

Mes félicitations.

LIED VAN DEN LANDBOUWWAGEN

van Weijenberg en Paddebroeken,
in den praalstoet voor Mijnheer P. J. DE SMEDT,
50 JAAR BURGEMEESTER VAN OPWIJCK,
gevierd den 31 MEI 1888.

STEMME: *La faridondaine.*

I. „ Hij staat al vijftig jaar aan 't roer, „ Zoo spraken Opwijcks ouden, „ En wist, voor burgermensch en boer, „ Naar wensch dat roer te houden; „ Terwijl, door 't vullen van de ton, „ Hij ieder vroolijk maken kon, „ Tot zingens: „ ut, re, mi, „ „ Biribi, „ A la façon de barbari, „ Eender wie. „ II. De jongen riepen daarop uit: „ 't Moet jubelfeestdag wezen; „ 't Kanon moet spreken grof en luid, „ Die man is weerd geprezen! „ En 't landbouwvolk riep seffens: „ bon, „ Riep luider dan een feestkanon, En ook met meer genie: „ Biribi, „ A la façon de barbari, „ Het geschië! „	III. Een wagen zou, van boven op, Al 't landbouwhalam voeren; De zeisens hoog, de vlag in top, Van onder, wakkre boeren; Maar zonder kiel en werkjapon, Met biezen hoed voor wind en zou, Zoo knap als een kepi, Biribi, A la façon de barbari, Goede lië. IV. Zoo mag de Landbouw, hoogst verblijd, Den Burgervader vieren, Die half eene eeuw, met kunde en vlijt, Ons Opwijk mocht bestieren. Daar hij eenieders achting won, Zoo leev' hij langst van heel kanton! Wij wenschen 't, sapristi! Biribi, A la façon de barbari, En fini!
---	---

F. W.

ALLEN WENSCHEN HIER DEN BURGEMEESTER VAN OPWIJCK GELUK.

Merchtem, druk A. Dieudonné-Vercauteren.

Vreemde liedjeszangers treden op in Opwijk en Mazenzele bij kermis en jaarmarkt en op de in 1838 opgerichte wekelijkse markt op dinsdag in Opwijk. Van hun optreden zijn er weinig of geen schriftelijke sporen overgebleven, tenzij een aantal zogenaamde "vliegende blaadjes".

In het laatste kwartaal der eeuw krijgt de kermis een steeds maar aangroeiende nasleep van wijkkermissen, van zondag tot zondag. Eerst komen de grote gehuchten aan de beurt: Nijverseel, Droeshout, Eeksen, Waaienbergh, Klei, enz. Ook het aantal herbergen neemt toe boven de 100 bij de aanvang der 20^e eeuw. Het gezelschapsleven krijgt er een geheel ander uitzicht door. De herbergen worden het middelpunt van de zondagsuittrekkende der landelijke bevolking, ja van het gehele sociale leven der buitenmensen. Het politiereglement van Mazenzele uit 1846 probeert dat allemaal onder controle te houden met § 3 gewijd aan openbare verlustingen, danspartijen, schouwspelen, charivaris, omreizende muzikanten. In art. 17 staat o.a. "*Het is aan iedereen verboden van de straten door te lopen al zingende ...; de noodige machtiging ten dien einde zal alleenlijk mogen verleend worden aan de blinden en der zelve geleiders.*" (19)

Naar aanleiding van de vijfvoudige moord gepleegd door Corneel Buys op 2 februari 1886 te Mazenzele schrijven marktzingers verschillende liedjes over deze gebeurtenis (20):

- "Lied over de verschrikkelijke moord van Maxenzele"
en
"Chanson sur l'horrible Drame de Maxenzele"
(Edgard De Prez)
(Air connu: T'en souviens-tu) (21)
- "Geheel uw huisgezin dat ligt vermoord"
(gezongen door Bernard Van Gestel uit Aarschot, op de "stemme" den Verloren Zoon. (22)
- "Nieuw treurig lied over de gruwelijke misdaad van Maxenzele",

In 1905 wordt er een lied geschreven na de moord te Droeshout op Theofiel Van Handenhove onder de titel "*Schrikkelijke moord (een jongeling door messteken gedood)*". (23)

In 22 juni 1919 werd te Opwijk-Droeshout (dichtbij de Kints- of St.-Rochuskapel) Alice Wermoes (° Mazenzele 25-10-1893) ver-

moord en hierover wordt door een straatzanger "*De wreede moord van Maxenzele*" geschreven- zie illustratie pag. 15.

De marktlidjes "*Vreeselijke moord te Maxenzele: eene vrouw door bandieten gedood.*" en "*De Uitspraak der Roofmoord te Maxenzele*" verwijzen waarschijnlijk naar de moord op Maria Elpers, echtgenote van Emiel Vereman op 24 april 1925. (24)

Een ander "vliegend blaadje" vertelt over "*Het Vreeselijk Ongeluk te Opwijk op den onbewaakten overweg.*" (25)

Rond de eeuwwisseling wordt in burgerkringen thuis meer en meer gemusiceerd als gevolg van de muzikale opleiding in middelbare scholen en pensionaten. Het zingen van volksliedjes thuis en in de herbergen en de overdracht van mond tot mond gaan echter onverminderd voort.

Na eeuwwisseling zijn het de studenten, verenigd in een *Katholieke Vlaamsche Studentenbond* gesticht in 1904, die, hier zoals elders, de wekkers zijn van nieuw Vlaams cultureel leven in de gemeente. Op elke vergadering wordt er gezongen, vooral Vlaamse strijdliederen (De Vlaamse Leeuw, Klokke Roeland, De Zwarte Leeuw, De Blauwvoet, ...) en oude of nieuwe volksliederen. Achiël Bragers componeert het bondslied der Opwijkse studenten. Er gaat bijna geen vakantie voorbij zonder dat zij een liederavond of een toneelfeest inrichten. Op 22 september 1907 is er een liederavond met 30 Vlaamse liederen door beroepszangers. (26)

De in 1910 gebouwde Sint-Pauluszaal wordt te Opwijk dé zaal voor allerlei culturele activiteiten, ook van de afdeling *Gemengd Koor* van de in januari 1914 gestichte *Katholieken Volkbond van Opwijk*.

In 1907 (of 1908 of 1910) wordt in Opwijk de zangmaatschappij **Voor Taal en Kunst** opgericht met als bestuurder Henri Geeurickx. De programma's van de avondfeesten van 1911 en 1912 in de nieuwe Sint-Pauluszaal zijn bewaard gebleven. In 1912 voeren zij op het feest het kluchtig zangspel "*De moord van Nijlen*" op (libretto Henri Geeurickx).

Tijdens de Eerste Wereldoorlog schrijft soldaat Lodewijk Geeurickx de muziek van drie oorlogsliederden: "*De molen van Ramskapelle*" (tekst: A.N.), "*Vaderlandsch gebed*" (tekst: V.P.) en "*Hymne aan den Yser*" (tekst: H. Norda). (27)

Van 1919 tot 1924 kent het **Gemengde Koorgezelschap van St. Pauluszaal**, onder leiding van Lodewijk Geeurickx, een ongemene bloei en bezorgt enige zeer opgemerkte muzikale concerten met eigen koor (volksliederen), solisten en breroepszangers.

Na de Eerste Wereldoorlog wordt het Vlaamse cultuurwerk in Opwijk voortgezet door de **Katholieken Volkbond** en daarna door de plaatselijke afdelingen van het Davidsfonds en de Vlaamse Toeristenbond met o.a. muziekconcerten, en 11 Juli-vieringen met zang. (28) (29)

Ook in de in 1918 opgerichte **Vrouwengilde** wordt er gezongen. Bij de oprichting stelt men dat *"eene zangafdeeling zou zorgen voor ontwikkeling van den kunstsmaak, en voor verspreiding onzer heerlijke vlaamsche liederen"*. In de schoot van de vereniging komt er dan ook reeds in 1918 een aparte toneel- en zangafdeling. Op het jaarlijkse Gildefeest begint de vergadering met het *"Bondslied der Vrouwengilde van Opwijk"* (woorden: Constant Lindemans en muziek: August De Boeck) en ook een eigen zang en een kluchtzanger ontbreekt niet. In 1919 is er een avondfeest met zang en toneel. (30)

Onder leiding van Marie Lindemans zingt men o.a. de cantates: *"Gloria Flori"* (1918), *"Veld en stad"* (1924), *"De zangers in het woud"* (1931), *"Alle drie"* (August De Boeck), de kindercantate *"De wereld in"* (Peter Benoit) en *"Hulde aan de landbouw"* (meegezongen op het internationaal congres van de Boerinnengilde in 1931 en later ook voor de radio). Het zangkoor leert een groot aantal twee- en driestemmige liederen, die het uitvoert op feesten en bijeenkomsten in en buiten Opwijk.

De **Trompettersclub** onder leiding van Jozef Baeckens brengt in 1927 een tweede opvoering van het kluchtig zangspel *"De*

moord van Nijlen" op libretto van Henri Geeurickx.

De **zangmaatschappij "Voor taal en kunst"** geeft feestavonden in de Sint-Pauluszaal. Zij worden ook uitgenodigd voor deelname aan Nijverseel kermis in 1927 (voorzitter Emil Baekens). In 1930 en 1935 treden ze op de wereldtentoonstellingen van Brussel en Antwerpen op. In 1932 wordt ter gelegenheid van het 25jarig be-

Omslag van het programmaboekje van de kunstconcerten van het Gemengd Koorgezelschap van Opwijk op 4 en 8 december 1921.

staan een mooie vlag aangekocht. Er is een een voor hen geschreven lied en zangpartituur "*Pas redoublé*" bewaard met hun lied: "*Vooruit in rang den standaard tegemoet, weergalm de zang de standaard zij gegroet*".

De **studentenbond van Opwijk** blijft verder aandacht besteden aan de zang bij al zijn activiteiten (vergaderingen, feesten, uitstappen). In 1929 wordt o.a. een kunstfeest gegeven ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan met De Zingende Meisjes van Halle. Het A.K.V.S. heeft een eigen liederboekje, terwijl de opkomende Katholieke Actie eigen liederen zingt. Hiervoor schrijft Constant Lindemans o.a. het klaroenerslied "*Jonge gezalfden, de lenden omgord! Schalt de klaroenen*" en het lied "*Vooruit! Ten strijd! 't is kerkentijd*".

De **Sint-Pauluszonen** blijven na de eerste wereldoorlog verder werken met 20 à 30 zangers en ongeveer 50 ere-leden. In het verbeterd reglement van 1922 waait niet meer de bedreiging van boete en straf. Het doel is "nut en vermaak, deel nemen aan feesten en feesten opluisteren". Met grote luister viert men het 35-jarig bestaan met een Zangfestival waaraan alle zangverenigingen van het omliggende deelnemen. Bij deze gelegenheid wordt ook stichter, dirigent en lokaalhouder *Joseph De Ridder* voor zijn 35 jaar bestuur uitbundig gevierd. Hij schrijft de tekst van het "*Kermislied van Nijverseel*" en van "*Hei! de jongens*". Ook de kluchtige liedjes van de zanggroep zoals "*De man met zijn koeiken*", "*Lotgevallen van een strooien hoed*", "*Vrouwenhoeden*" en "*De historie van een geit*" zijn van zijn hand. (31)

Uitstappen en zelfs nationale festivals vallen in de smaak. Zo wordt o.m. deelgenomen aan het jaarlijkse festival te Antwerpen.

Ook in de bloeiende afdelingen van de **Katholieke Actie**: K.A.J., B.J.B., V.K.B.J. en K.S.A. wordt er regelmatig gezongen op vergaderingen en bij feesten. Voor dit verenigingsleven beschikt de parochiale overheid, sedert 1935, over gerieflijke lokalen, door het herbouwen van de oude "Waag". Voor grotere feesten gebruikt men nog altijd de Sint-Pauluszaal. Zo voert de Vrouwengilde in de dertiger jaren het zangspel "*Zeg kwezelke wilde gij dansen*" op.

De zilveren jubelviering in 1925 van pastoor Van der Velpen en de inhaling van burge-meester Jozef De Smedt in 1927 zijn voor

de verenigingen ook een aanleiding om te zingen.

Ook op de buurtkermis is er flink gezongen. In 1930 wordt Statiestraat-kermis voor het eerst ingericht. Jan De Ridder schrijft er een pot-pourri voor: "*Wat is er in de Statiestraat zoo al te vinden*" en een volksliedje "*Do echte Milano!*".

Bij Heirbaan-kermis, ingericht door "Heirbaan-aantrekkelijkheden" pakt men uit met een eigen "*Kermislied*", met een liedje over "*'t Strooimuuziek*" en een supporterslied van de eerste Opwijkse voetbalploeg "*Opwijk-Sportif*" van de Manta.

In de Broekstraat wordt in 1934 de maatschappij "**De Snuiterzonen**" opgericht. Zij ontleent haar naam aan haar stichter Adolf Ringoot, die in de volksmond de toenaam van Snuiter draagt en die ook een ijverig lid is van de Sint-Pauluszonen. Het reglement voorziet maandelijkse bijeenkomsten en een driemaandelijke uitstap al zingende. Alles samen telt men 32 leden. Ieder jaar met kermis organiseren ze een zangtornooi en ze gaan ook zingen naar andere buurtkermis en Lebbeke. De tweede wereldoorlog legt alles stil.

In de jaren dertig richten de onderwijzers Frans Hofman en Jan De Ridder de (kabarret)groep "**De Varende Gezellen**" op onder leiding van Robert De Graeve. Zij treden in gans Vlaanderen op met muziek (Frans Hofman en A. Lonque), grappen en kluchtliedjes (Jan De Ridder) en Vlaamse volksliederen (Robert De Graeve e.a.).

In 1932 sticht pastoor Pissens in Mazenzele de **Studiekring**, die naast toneel ook cabaretavonden organiseert (in 1939 ten voordele van "Het pakje van de soldaat"). (32)

Tijdens de tweede wereldoorlog is er weinig vertier en wordt er in het openbaar nog weinig gezongen. In 1941 organiseert Winterhulp op de speelplaats der meisjesschool in Opwijk-Merchtem een "*Grootsch Kunstfeest*" met een uitvoering van de bloemen-cantate "*Gloria Flori*" van August De Boeck op tekst van Nestor de Tière. Volgens het programma zingen er 700 vrouwen- en kinderstemmen uit de twee gemeenten mee.

Na de tweede wereldoorlog komt het verenigingsleven terug op gang en worden de oorlogsgebeurtenissen in talrijke volksliederen en marktlidjes bezongen.

De (kabaret)groep "De Varende Gezellen" onder leiding van Robert De Graeve. Zij treden in gans Vlaanderen op met muziek (Opwijkenaar Frans Hofman –onder rechts- en A. Lonque), grappen en kluchtliederen (Opwijkenaar Jan De Ridder, boven links) en Vlaamse volksliederen (Robert De Graeve e.a.) – zie pag. 26.

De verspreiding van de radio geeft een sterke impuls aan de verspreiding en het zingen van populaire liedjes.

De **Sint-Pauluszonen**, die in 1941 –bij hun vijftigjarig bestaan– hun stichter en dirigent Jozef De Ridder verliezen, worden nu rechtgehouden door zijn schoonzoon Henri De Bondt. Van 1942 tot 1961 hanteert Jozef Geeurickx de dirigeerstok. In december 1944 al wordt een eerste naoorlogse feestavond georganiseerd met vooral liedjes over de oorlog ("*De vlucht naar Frankrijk 1940*", "*Het spek*", "*De controleur*", "*Met Dolfken aan den Rhijn*") (33) en het optreden van de negerkoning Kaboula. Het aantal leden stijgt tot 100 en het aantal zangers tot 40. Na de sluiting van het lokaal "*In de Kriekelaar*", in 1954, nestelt de vereniging zich in de herberg "*De Keizer*". Het zangkoor treedt op met eigen concerten en op Nijverseel-kermis, feesten en jubilea. Het neemt ook vaak deel aan concerten van zangverenigingen in andere gemeenten.

Bij de inhaling van de Opwijkse burgemeester Victor Wynants op 13 april 1947 wordt

er een plechtig huldelied gezongen. De Sint-Pauluszonen van Nijverseel en de Bachuszonen van de Klei hebben een eigen wagen in de stoet.

Vele Opwijkse verenigingen zingen (volks)liederen op hun vergaderingen en feesten. Vooral de K.S.A.-studenten hebben een heel repertorium met eigen liederen en volksliederen.

In februari 1956 voert de K.W.B. (opgericht in 1941) de revue "*Voesj met de Koesj*" op, waarvoor Jan Van de Perre de liederteksten schrijft.

Het aanleren van (volks)liedjes gebeurt ook in de lagere scholen, waar de parochiale zangkoren hun zangertjes recruterende. Deze jonge zangertjes vormden in Sint-Paulus Opwijk een apart koor dat op zondag in de hoogmis zong.

In 1952 gaat het koor van de gemeentelijke jongensschool van Opwijk naar het N.I.R. Een 30-tal jongens zingen, onder leiding van de onderwijzers Oscar Mertens en Albert De Vos en begeleid door Emmanuel

De Nijverzeelse zangmaatschappij De Sint-Pauluszonen bij het jubileum van 50 jaar huwelijk van Frans en Livine Van de Broeck (van de zagerij, Kalkestraat), 1948.

Geeurickx, vijf Vlaamse (volks)liedjes, die op de radio worden uitgezonden.

Stationsstraat-kermis start na de oorlog opnieuw in 1953 met de reuzenfeesten. Na het lied *"In de Statiestraat"* zingt men er ook een lied op de eerste reus *"Leve den Do"*. Wanneer later de reuzin Mi erbij komt wordt zij ook bedacht met een lied *"Mie"*. De zangmaatschappij Sint-Pauluszonen treedt ook op in de eerste reuzenstoeten. (34)

In december 1954 viert men in Opwijk voor het eerst sinds lange tijd een honderdjarige. Bij die gelegenheid zingt het parochiale knapenkoor van Sint-Paulus Opwijk in het gasthuis voor Wanne Meys.

Tot rond 1960 blijven de buurtkermissen een toenemend succes boeken maar daarna volgen bijna twintig jaren van verval bij de opkomst van de televisie en andere ontspanningsmogelijkheden.

Jubilea zijn ook een gelegenheid om een bijzonder lied te zingen voor de jubilarissen.

De jaren zestig en zeventig zien een heropleving van de zang in koorverband. Terwijl de Sint-Pauluszonen een grote bloeiperiode kennen, wordt in 1960 de gemeentelijke muziekschool opgericht (sedert 1963 een afdeling van de Muziekacademie August De Boeck te Asse). Er ontstaan nieuwe zangkoren, die al dan niet gedurende een lange periode actief zijn. Daarnaast beginnen traditionele parochiale zangkoren ook buiten de kerk op te treden met profane liedjes. Tenslotte richten andere verenigingen zangafdelingen op of nemen initiatieven om het zingen in groepsverband te bevorderen. Het jeugdhuis NIJDROP (opgericht in 1968) brengt volkszangers en -groepen naar Opwijk.

De **Sint-Pauluszonen** behalen in 1960 een eerste prijs tijdens het zangfestival te Londerzeel-St.-Jozef. Jozef Geeurickx overhandigt in 1962 de dirigeerstok aan Clement De Bondt (kleinzoon en tevens petekind van de stichter). Onder het voorzitterschap van Alfons De Bondt (sinds 1964) wordt rond die jaren heel wat verwezenlijkt. Men be-

komt men de titel "*Koninklijke*" uit de handen van Koning Boudewijn, men koopt een nieuwe vlag (met de afbeelding van het hoofd van de stichter, de eerste tonen van diens "*Eendrachtslied*" en de kerk van Nijverseel) en de zanggroep en het bestuur krijgen nieuwe kostuums.

De maatschappij zingt de mis in de kerk van Nijverseel bij haar jaarlijks Ceciliafeest, geeft jaarlijks een muziekfeest bij Nijverseel-kermis en blijft deelnemen aan de zangfestivals van andere (buur)gemeenten. Na de vernieuwing van de Sint-Pauluspaardenprocessie in 1971 treedt het koor als groep in uniform op in de processie.

Het 75-jarig bestaan van de zangvereniging wordt in 1966 gevierd met een groots zangfestival waaraan 17 zangkoren uit het Vlaamse landsgedeelte deelnamen. Jaarlijks wordt er bij de opening van de kermis van Opwijk-centrum gezongen op de wandelconcerten, waaraan ook de harmonie deelneemt. In 1971 treedt het koor op in de volksstoet bij de inhuldiging van burgemeester Leo Meersman en bij de inhaling van pastoor DeSchryver van Sint-Paulus Opwijk. In 1972 start een reeks van jaarlijkse zangfeesten in de Sint-Pauluszaal. De zanggroep neemt deel aan het tweejaarlijks festival te Antwerpen en aan concerten van andere zangverenigingen te Herdersem, Moorsel, Gijzegem, Wieze en Lebbeke.

Een kentering brengt in 1972 de omschakeling van het mannenkoor naar een gemengd meerstemmig koor met de naam "*Koninklijk Gemengd Sint-Pauluskoor*". De stapliedermuziek is naar de achtergrond verhuisd. Tijdens de wekelijkse zangstonen komen vooral volksliederen en ook wel kerkelijke liederen aan bod komen.

In 1973 wordt bij het zangconcert in de Sint-Pauluszaal het lied van meester Jan De Ridder over Nijverseel "*Nijverseel streek van mijn hart ...weg met de smart*" gezongen. Hetzelfde jaar huldigt men een van de eerste zangers van het koor, Jan Vermeir, bij zijn 100^e verjaardag. Het gemengd koor treedt op in het rustoord, in de tuinen van de Rijkslagere school, op de 11 juli-viering en op de 11 november-herdenking. In 1975 is het koor present op de TV-uitzending "*Beentje Buiten*" in Opwijk.

Een internationale weg wordt ingeslagen door de verbroedering met het Gesangverein 1869 van Weidenhausen (bij Siegen in Hessen), waar men in 1976 gaat feesten.

Diezelfde Duitse zangvereniging wordt ook in Nijverseel en Opwijk ontvangen in 1977. Samen zingen ze "*Das Lied der Berge*". Het ledenaantal bereikt dan de 140. Het gemengd zangkoor zelf bestaat uit 33 leden.

In 1977 stapt het koor op in de muzikale taptoe op de markt bij het 75 jaar bestaan van V.T.B. en zingt op het Adventsconcert in de Sint-Pauluskerk. Regelmatig laat het koor zijn stem horen op andere kermissen (bvb. Droeshout, Stationsstraat), bij jubilea en huwelijken.

In 1979 reist men opnieuw naar Weidenhausen en zingt op een kooravond in Droeshout-kerk.

De **Muziekacademie August De Boeck** (afdeling Opwijk) geeft lessen in o.a. muziek-schrift en zang, maar niet in koorzang. Uit deze academie ontstaat een zanggroep (onder leiding van Herman Bronselaer) die enkele malen in Opwijk optreedt. Bij de jaarlijkse openbare wedstrijden is sedert 1970 een concert en een prijsuitdeling in Opwijk voorzien. Bij deze gelegenheid zingt het A Cappella-koor van de academiëklassen notenleer ook meerstemmige volksliederen. Onrechtstreeks heeft de academie ook voor de Opwijkse zangkoren geschoolde dirigenten en zangers opgeleverd.

In 1965 of 1966 wordt de grondslag van het "**Mannenkoor Jaak De Bie**" gelegd als Jaak De Bie met twee en dan met vijf vrienden samenkomt om gezellig samen te zijn en te zingen. Gedurende 5 jaar zingen zij met dezelfde 6 man, elke week repeterend en af en toe optredend. Het eerste optreden gebeurt in Temmershof voor de BGJG. Bij het tweede optreden in het Brouwershuis op het humorfestival van de V.T.B. krijgen ze de naamcombinatie "*Mon-meys-ja-pi-ri-pa-sextet*" (Mon De Bondt, William Meysman, Jaak De Bie, Pierre Ringoot, Rik De Bie en Paul Vermeiren). Bij volgende optredens worden zij VTB-koor genoemd. In het begin van de jaren zeventig komen er meer leden bij het koor en meer repetities en optredens. Zij bouwen onder leiding van dirigent Jaak De Bie een repertorium op o.a. van volksliederen uit alle landen. Deze zanggroep is een stevig uit de kluiten gewassen koor, bevolkt met oerdegelijke mannenstemmen.. Het sextet groeit daarna naar 16 mankrachten, onder de naam Zanggroep (Jaak) De Bie. Zij zingen profane muziek, liefst meerstemmig, veelal klassiek en graag volksliederen in de

romantische sfeer. Zij rapen parels uit de oude Midden-Europese liederen, maar ook volksliederen van eigen bodem brengen ze graag ten gehore. Zij worden veel gevraagd op vieringen, bijeenkomsten ... met culturele allures, en dat niet alleen in Opwijk. Te vermelden in 1971-73 zijn o.a. de inhuldiging van burgemeester Leon Meersman, Driekoningenfeesten, de opening van het rustoord in Opwijk en een koortreffen in Opdorp. In 1974 gaan ze Driekoningen zingen met kar en paard op een auto-vrije zondag. De volgende jaren zingen ze huwelijksmissen en treden veelvuldig op bij feesten en inhuldigingen. Ook bij het TV-programma "Beentje Buiten", een koortreffen in Opwijk, een poëtisch-muzikale avond van de VTB en een Adventsconcert in de Sint-Pauluskerk en in Droeshout zijn ze te horen.

In 1973 wordt het **NIJVA-kabaret** opgericht door en met leden van de familie Ringoot. Er werd in die familie al lang aardig wat gezongen. Onder leiding van Louis Ringoot zingen ze op familiefeesten en geven cabaret-optredens in gans het land en in Ten Bel (Tenerife).

Huwelijksfeesten zijn hun specialiteit. Hun programma bestaat uit populaire ontspanningsliederen, moderne schlagers (soms met aangepaste tekst), steeds tweestemmig. In 1980 treden ze op bij de viering van 50 jaar KVLV Mazenzele.

Het **parochiaal kerkkoor Sint-Pauluskoor** neemt in 1961 (op initiatief van onderpastoor Van Den Steen) de standaard over van vroegere zanggroepen, zowel van mannen, vrouwen als kinderen, die de kerkelijke diensten in de Sint-Pauluskerk te Opwijk met zang opluisterden. Dirigentstichter, koster Jan-Frans Van Ingelgem leert de groep van ongeveer 15 zangers een programma aan dat bestaat uit religieuze gezangen, van één- tot vierstemmig, van volks-liturgisch tot polyfonisch en klassiek. Vanaf 1971 heten ze **Gaudeamuskoor**. De groep behaalt op een koorwedstrijd in 1976 in de Abdij van Tongerlo een derde plaats met grote onderscheiding. Alhoewel ze zich best thuis voelen in Gregoriaans is ook profane muziek bij hen in goede handen. Zij treden sporadisch "buiten-kerkelijk" op met geestelijke- en volksliederen. Zij zingen jaarlijks in de in 1971 vernieuwde Sint-Pauluspaardenprocessie als een aparte groep in processiekledij.

In 1976 verzorgen zij in de Sint-Pauluskerk een concert met geestelijke liederen en een Gregoriaanse Mattheuspassie en in 1977 een Adventsconcert in Opwijk en een kooravond in Droeshout-kerk. Ook zingen zij in jubelmessen zoals bij de viering van 25 jaar Davidsfonds Opwijk en 50 jaar VTB-Opwijk. Het repertoire volksliederen komt aan bod bij het optreden in 1977 op het Muziekconcert van het Koninklijk Gemengd Sint-Pauluskoor, het 2^e zangfestival VVKB, en 11 Juli-vieringen.

Het **kerkkoor van St.-Jozef-Droeshout** wordt in 1968 onder de naam "Parochiaal zangkoor" een gemengd koor met zuster Ligorja en later meester Callaert als koorleider. Zij zingen eenstemmig de nieuwe liturgische gezangen, af en toe eens Gregoriaans. Zij zingen in 1976 meerstemmig op de viering van 25 jaar Vrouwengilde Droeshout en in 1979 op de kooravond in Droeshout-kerk.

In 1955 was er ook een knapenkoor opgericht voor het opluisteren van feestdagen, hoogmis en vespers.

Het **kerkkoor van O.-L.-Vrouw-Nijverseel** wordt in 1939 opgericht door Jef Geeurickx en zingt in de jaren zeventig als gemengd koor de nieuwe liturgische gezangen, op feestdagen ook wel Gregoriaans.

Het **kerkkoor van St.-Pieter-Mazenzele** bestaat van 1936, kent hoogten en laagten en is in '52-53 terug samengesteld door Jan Heuninckx (dirigent Jozef Van de Velde).

In 1977 wordt de draad terug opgenomen. Het koor telt dan een 4-tal mannen en een 12-tal vrouwen met als koorleider Jan Michiels. Het koor zingt de nieuwe liturgie, af en toe Gregoriaans, soms meerstemmig. Bezieler Jef Van de Velde zou het dan graag zien uitbreiden van een kerkkoor tot dorpskoor, dat plaatselijke feestelijkheden muzikale luister zou kunnen bijzetten. (35)

De **Opwijkse volkskunstgroep V.V.K.B.-Heiveld**, opgericht in 1973 is aangesloten bij de Vlaamse Volkskunstbeweging. Naast dansen onder begeleiding van volksmuziek wordt er soms ook gezongen (o.a. Driekoningen- en meizingen). Bij de zangfestivals VVKB in de Sint-Pauluszaal is er ook een zangstond voorzien. Er wordt ook gezongen op het Volksdansfestival, op de volksbals en op de eigen bijeenkomsten.

In oktober 1968 wordt in Opwijk het **jeugdhuis NIJDROP** geopend. Gedurende

de eerste vijf jaren krijgt de volksmuziek een bijzondere plaats bij de activiteiten. Er is geen eigen zanggroep maar er zijn wel talrijke optredens van bekende volkszangers en -groepen als:

Jan De Wilde, Lamp en Lazarus, Wannes Van de Velde, Peter Blanker, Johan Verminnen,

't Klikske, Willem Vermandere, Jules De Corte, Jef Van Uytsel, 't Goeleven, Verenigde Zangvrienden van de Vaandrig, Walter De Buck, Wannes Van De Velde, Rum, Martine Bijl, Mary Porselijn en Stampen en Dagen. Ook op de jaarlijkse Oude Ambachtenmarkt op 15 augustus is er volksmuziek te horen met volkszangers en -groepen.

In de vernieuwde **Sint-Pauluspaardenprocessie** krijgt de koorzang ook geleidelijk een grotere plaats toebedeeld. Naast het kerkkoor van Sint-Paulus Opwijk (later Gaudeamus) stappen ook de Sint-Pauluszonen (later het Koninklijk Gemengd Zangkoor Sint-Paulus) als groep in uniform op. De laatste jaren worden ook niet-Opwijkse zanggroepen uitgenodigd.

Bij de Opwijkse verenigingen wordt er nog altijd veel gezongen, vooral bij jeugdverenigingen (Chiro, KSA, VVKB) tijdens vergaderingen, feesten en kampen. Ook de volwassenenverenigingen KAV, KVLV en de Gilde laten zich niet onbetuigd.

KWB Nijverseel heeft nog een eigen zangkoor, onder leiding van Louis Ringoot, dat optreedt bij feesten en voor zieken en gepensioneerden.

Op wijkkermissen en geburenfeesten is er ook soms een zangluik.

In 1972 voert de harmonie "De Volherding" van Opwijk onder regie van meester Jan De Ridder opnieuw het kluchtig zangspel "De Moord van Nijlen" op. Ook in 1972 organiseert de Vrije Secundaire Handelsschool op de Sinksenfeesten een café chantant "In de feestneus".

In 1979 bij de viering van 60 jaar KVLV zingt een vrouwenkoor van leden in de Sint-Pauluskerk o.a. Het Lied der Vrouwen-gilde van Constant Lindemans.

In de praalstoet bij de inhuldiging van burgemeester Meersman in 1971 stapten de Zangmaatschappij St.-Pauluszonen mee op

Na 1980 wordt door de komst van de televisie en de verspreiding van muziekdragers (platen, langspeelplaten, cassettes, video, CD en internet) de mensen -en vooral de jeugd- overspoeld door commerciële mu-

ziek, van steeds hogere kwaliteit. De groepszang komt daardoor minder aan bod.

Koninklijk Gemengd Zangkoor Sint-Paulus

In de tachtiger jaren geeft men jaarlijks een zangconcert met telkens nog enkele liedjes op muziek gezet door Clement De Bondt.

In 1981 zingt het koor een Jubelconcert bij haar 90 jaar bestaan, samen met het koor van Weidenhausen. Het zangkoor treedt nog jaarlijks op in de Sint-Pauluspaardenprocessie, bij de opening van Opwijk-kermis en geeft een concert als Nijverseel en Droeshout kermis vieren. Zij verzorgen ook de Guldesporenviering van 1980 en 1981 en verzorgen een feestprogramma als pater Thevissen pastoor wordt te Nijverseel en als er een nieuw kerkorgel wordt ingespeeld. Het zangconcert van het koor wordt elk jaar na de winter gehouden. Er wordt ook gezongen op de concerten van buurgemeenten (Moorsel, Wolvertem) en op het concert van de Nijverseelse koren in 1983. Andere serenades en optredens zijn er bij huwelijken, jubilea en wijkkermissen, in het rusthuis, op het Volksdansfestival en op het Groot Dorpsfeest van KWB Nijverseel. Als Davidsfonds Opwijk in 1984 haar 1^e zangfeest: "Zing je mee?" organiseert is het zangkoor van de partij en ook op de meeste volgende 7 zangfeesten.

In 1991 viert men het honderdjarig jubileum van het koor met een zangfeest en een eeuwfeest-festival in de Sporthal met medewerking van zeven andere Opwijkse koren. In de Sint-Pauluskerk zingt het koor bij de wijding van de nieuwe vlag.

Op die 100 jaar waren er meer dan 450 zangers actief in het koor. Clement De Bondt is dan al meer dan 30 jaar dirigent. De op-eenvolgende voorzitters in die periode zijn Louis Josse Moerenhout (1891-1894), Frans Van Lembergen (1895-1921), Jozef Van Damme (1922-1932), Frans Vastenavondt (best gekend als *Koilder*, 1933-1963), Henri De Bondt (1964-1977), Frans De Bondt (1978-1980), Henri De Bondt (1981-1990), Lucien De Lantsheer (1990).

De volgende jaarlijkse zangconcerten (20^e tot 25^e in 1996) en het optreden op de kerstmarkt vinden plaats in het Hof ten Hemelrijk.

Op het einde van de jaren 90 vermindert het aantal zangers en zijn de optredens beperkt tot kermissen en feesten. Begin 2001 meldt de pers de ontbinding van het Koninklijk Gemengd Zangkoor Sint-Paulus

met overdracht van financiële middelen naar het Sint-Pauluscomité van de Sint-Pauluspaardenprocessie.

Zanggroep Jaak De Bie

In 1981 zingt het mannenkoor (Jaak) De Bie bij de heropening van de Sint-Pauluskerk en bij de historische evocatie. In februari 1983 neemt voor het eerst deel aan de koorwedstrijd van de provincie Brabant te Anderlecht en promoveert met hoogste puntenaantal naar de 2^e afdeling voor mannenkoren. Er volgt een openluchtconcert in het provinciaal domein van Huizingen.

In 1985 verleent de groep zijn muzikale samenwerking aan een BRT-documentaire over de Vlaamse componist Emile Wambach. Ter gelegenheid van het twintigjarig bestaan wordt, in samenwerking met het Opwijkse Davidsfonds een eerste langspeelplaat volgezongen.

In 1986 wordt op de wedstrijd van de provincie Brabant te Anderlecht het koor gepromoveerd naar de 1^e afdeling. Het koor is present op de meeste van de 8 zangfeesten van Davidsfonds ('85-'93) en op een aantal Opwijkse Guldensporenvieringen in de jaren tachtig.

Men zingt bijna elke maand bij een huwelijk, een begrafenis of een verenigingsfeest, bvb. jaarlijks op Nanove-kermis (Molenaarsfeesten, 18e keer in 1989). Ontspanning en leute worden ook niet vergeten (kiekerenfeest, mosselsouper, Driekoningen). Buitenlandse weekends en koortreffen gaan door in Crombach, Roth, Sankt-Vith en Neundorf. 1990 is een top jaar. In mei is er het concert van de Königliches Männerquartett Eupen in de kapel van het klooster en in september gaf men naar aanleiding van de Koningsfeesten een concert in de basiliek te Eupen. In december 1990 zingt het koor in de kloosterkapel haar Zilveren Jubelconcert. Daarna zal ze ongeveer elke twee jaar een concert ten beste geven: Dubbel Kerstconcert (1991, met de Alsebergse Brass Band), "Krambamboulie" Studentikoos (1994 in het Hof ten Hemelrijk), Venerabilis (1995, met Londerzeels Symphonisch Orkest), Romance (1997, met het koperensemble Bluesette), Kerstconcert (1999 ten voordele van het hulpfonds V.K.O. Opwijk), Serata Italiana (2000), Gaat vreemd (2003, met Helicon) en Pompeloere (2005). Diverse instrumentale ensembles speelden mee in die concerten. De concerten Venerabilis ,

Serata Italiana, Gaat vreemd worden op CD opgenomen.

In 1994 wordt opnieuw deelgenomen aan Provinciaal muziek- en zangtornooi te Vilvoorde, waarbij het koor de bevordering behaalt tot de categorie Uitmuntendheid. Men zingt o.a. "De winter is verganghen" in een bewerking van Emmanuel Geeurickx.

In de volgende jaren zijn er nog: kerstmiszingen in Overath (Keulen), een opname Sketch-up voor VTM (1996), het internationaal koortreffen in Sankt-Vith (1997), een weekend in Mürinnen (1998), een weekend in Büllingen (2000), een zangavond met Müringen en kerstconcerten te Moorsel en Vilvoorde (2001).

In 2004 treedt het koor op in het ochtendprogramma van Radio 2 "Niets is Zeker" (met Sanne en Erik Van Neygen) en neemt met hen een CD op van het liedje "Het Wijsje".

Het **Vrouwenkoor JAVO** (JAaks Vrouwen van Opwijk) werd in 1984 gesticht en Jaak De Bie wordt in 1985 de dirigent. Het koor treedt voor het eerst op bij het 1^e Davidsfonds-zangfeest in 1985 en zingt op de meeste volgende zangfeesten van Davidsfonds ('85-'93). Het zingt ook op jubilea, tentoonstellingen en feesten klassieke liederen en volksliederen. In 1993 is er de succesvolle deelname aan het provinciaal tornooi. In 1993 en volgende jaren verzorgt men de TV-mis in de Bijstandskerk te Brussel. Bij haar 10-jarig bestaan in 1994 is er "JAVO viert ... het hart zingt" in het Hof ten Hemelrijk met sopraan Annelies Meskens. Na 12 jaar wordt het koor omgevormd tot het gemengd koor Cantabile.

Het **Gemengd koor CANTABILE** dat zo in 1994 ontstaat wordt gedirigeerd door Jaak De Bie. Er zingen naast sopranen en alten ook een aantal tenoren en bassen van het Mannenkoor De Bie mee. Het repertoire bevat kerstliederen en volksliederen, waaronder een 10-tal Vlaamse. In 1997 zingen zij met het mannenkoor De Bie in het concert "Romance" en in 1999 een Kerstconcert (ten voordele van het Hulpfonds van het V.K.O.). Met de Koninklijke Harmonie "De Volherding" (160 jaar) is er in 1998 in de Sint-Pauluskerk een Kerstconcert. Met dezelfde Harmonie concerteert het koor in 2001 in de Sint-Pauluskerk met "Harcanta". In het kader van het Faluintjestheater zingen zij in 2004 "De Zigeunerbaron". In 2005 is er een Kerstconcert in de Sint-

Pauluszaal ten voordele van de Caprioolkinderen.

Daarnaast treden zij ook op bij feesten en kermissen.

Het **NIJVA-kabaret** treedt in de tachtiger jaren naar buiten o.a. bij de inhaling van pater Thevissen als pastoor te Nijverseel, op een KVG-feest, de 11-juli viering in Mazenzele, het 1^e Davidsfonds-zangfeest in 1985 en het concert van de Nijverseelse koren in 1983. Tien jaar NIJVA-kabaret wordt gevierd op het Ringoot-familiefeest.

Het **Gaudeamus-koor** zingt in de Sint-Pauluskerk o.a. bij de Historische Evocatie na de restauratie. Buiten de kerk vormt ze een zanggroep in de Sint-Pauluspaardenprocessie. op de In 1980 en 1981 verzorgt het de 11-juliviering. Sedert 1984 is Johan Van Ingelgem de dirigent van het koor. Er wordt ook deelgenomen aan de meeste van de zangfeesten van het Davidsfonds in 1985-'93 en in 1991 aan het jubileumfestival van het Koninklijk Gemengd St.-Pauluskoor. Het slinkend aantal zangers beperkt de laatste jaren de activiteiten tot het verzorgen van feestelijke vieringen in de kerk.

Het Parochiaal Vrouwenkoor **REGINA** van Sint-Paulus Opwijk is ontstaan door de uitbreiding op kerkelijke hoogdagen van het parochiaal koor met een 15-tal vrouwenstemmen.

In 1986, 1987 en 1992 zingen zij op de Davidsfonds-zangfeesten met Johan Van Ingelgem als dirigent. In de Sint-Pauluskerk verzorgen zij op feestelijke kerkdagen met Gaudeamus de vieringen als Gemengd Parochiaal Koor Opwijk. Onder die benaming treden zij ook op bij het 1^e zangfeest van het Davidsfonds (1985), het jubileumfestival van het Koninklijk Gemengd St.-Pauluskoor (1991) en in de jaarlijkse Sint-Pauluspaardenprocessie.

ALLEGRIA is het jongeren-zangkoor van de Sint-Paulusparochie, dat in 2001 is opgericht onder leiding van Laura Van Doorslaere. Het zingt bij gelegenheid in de gezinsvieringen en heeft ook een repertorium van kinderliederen. In 2004 nemen ze met 10 andere koren deel aan het inzingen van het provinciehuis van Vlaams-Brabant te Leuven. In december 2004 zingen ze ook op het benefiet-kerstconcert in de Sint-Pauluskerk ten voordele van de Capriool-

kinderen en zijn ze te gast op het Kerstconcert in de Sint-Pieterskerk te Mazenzele.

Het gemengd kerkkoor van Sint-Jozef Droeshout treedt op het 6^e zangfeest van het Davidsfonds in 1991 in de parochiezaal in Droeshout naar buiten als **Zanggroep Sint-Jozef** onder leiding van Walter Callaert. Zij zingen ook op Guldensporenvieringen, op het Muziek-, Zang- en Vlaggefeest bij de kermis in Droeshout en op het feest van de 3^e leeftijd.

In Droeshout is daarnaast nog het **Jeugd-koor Sint-Jozef**, dat in 1980 opgericht is door stichter-dirigent Walter Callaert. Het koor verzorgt de zang in de zaterdagavondmis in de Sint-Jozefskerk in Droeshout en bij gelegenheidsmissen en feesten. Het repertorium omvat ook Vlaamse volksliederen. Buiten de kerk nemen zij deel aan het 2^e, 3^e, 4^e en 8^e DF-zangfestival in 1986-'93. Op de DF-avond "Jan Frans Vonck en zijn tijd" in 1989 zingt het koor het lied der Vonckisten: "Aen de Brabantsche Volksgesinde". In 1991 treedt het op bij het jubileumfestival van het Koninklijk Gemengd St.-Pauluskoor. In 1993 behalen ze op het provinciaal tornooi voor zangkoren in de categorie jeugd-koren de Prijs van verdienste. In 1996 musiceren ze in het Hof ten Hemelrijk samen met de harmonie. Vanaf 1998 treden ze op bij Droeshout-kermis (Muziek- Zang- en Vlaggefeest) en Nijverseel-kermis (Zang- en Muziekfeest). In 1999 zijn ze het jeugdzangkoor op het Feest der Vlaamse Gemeenschap in Opwijk. Met het Jubileumconcert "Let it be" vieren ze in 2000 hun 20 jaar bestaan.

Het **Gemengd Parochiekoor Nijverseel** zorgt voor de zang in de zondagsmis en de uitvaarten in de O.L.Vrouw Middelaars-kerk in Nijverseel. In 1983 zingen ze in de abdij Affligem die haar 900 jaar bestaan viert en op het concert van de Nijverseelse koren, onder leiding van Herman Geeurickx. Buiten de kerk neemt het koor in 1985 deel aan het 1^e DF zangfeest: "Zing je mee?" en ook aan het 3^e, 4^e, 6^e en 8^e DF Opwijks zangfeest (1987-'93). Onder leiding van Adolf De Ridder zingt het koor in 1991 op het jubileumfestival van het Koninklijk Gemengd St.-Pauluskoor. In 1997 zingen ze kerstliederen in de kerk 'Rond de kribbe' onder leiding van Els Van de Putte. Bij Nijverseel-kermis treden ze ook op bij het Zang- en Muziekfeest.

Het **Parochiaal Jeugdkoor Nijverseel** onder leiding van Jos Tilley zong in 1983 op de viering van 900 jaar abdij Affligem. Ook in 1983 waren ze present op het concert van de Nijverseelse koren, en in 1991 op het 6^e DF zangfestival en op het jubileumfestival van het Koninklijk Gemengd St.-Pauluskoor.

ELENKE Nijverseel is in 1990 opgericht als een Volksliedgroep van een 5-tal personen met instrumenten en meerstemmige zang onder leiding van Jos Tilley. In 1991 zingen en spelen ze op de DF Boekenbeurs. In 1993 zijn ze te horen op het 8^e DF Opwijks zangfeest en op Folk ten Hemelrijk.

Het **Sint-Pieterskoor Mazenzele** is het bovengenoemd gelijknamig gemengd kerkkoor dat buiten de kerk optreedt in 1991 bij het 7^e DF zangfestival, het jubileumfestival van het Koninklijk Gemengd St.-Pauluskoor en de 11 Juli-viering Mazenzele. Ook op het 8^e DF Opwijks zangfeest zingen zij. In 1995 verzorgen ze met 30 zangers onder leiding van Jan Michiels het 1^e Mazels Kerstconcert. In 1997 volgt een 2^e en in 1998 een 3^e Kerstconcert in de Sint-Pieterskerk. In 1999 zingen ze op Mazenzele Milleniumconcert en op de 11 Juli-viering van DF Mazenzele. Met de Kon. Harmonie & St. Pieterskoor verzorgen ze in 2001 een Lustrumconcert onder leiding van Jan Couck. In 2004 geven ze opnieuw een Kerstconcert in de kerk.

Het **VVKB Heiveld** organiseert in de jaren tachtig volksbals (met de groepen Garde Sus en Jan Smet) en treden op met zang en dans, o.a. op hun aperitiefconcert en in het rustoord. De Heiveldblommekes voeren in 1986 zelfs een kindermusical "De Luie Lift" op.

In 1991 wordt met het **Heiveld kinderkoor** gestart. Onder leiding Philip Geeurickx oefenen 40 kinderen in de lokalen aan de Kouterlaan. Het koor zingt een eerste maal in 1991 op het jubileumfestival van het Koninklijk Gemengd St.-Pauluskoor. In 1992 treedt het aan op het 7^e DF zangfestival. In de St.-Pauluszaal wordt het totaal-spektakel 'Geluk per ongeluk' opgevoerd, waarbij het koor de liedjes zingt. Nog in hetzelfde jaar nemen ze deel aan een zangfeest in Wilrijk en zingen op het VVKB-aperitiefconcert. Daarna volgt de kinder- en jeugdmusical 'Vreemde kuren'. In 1993 gaat men naar de nationale kindertzangnamiddag in Antwerpen en het koorweekend te Lichtaart. Ook de reuzenstoet van Stati-

onsstraat-kermis en het VVKB-Driekoningenfeest staan op het programma. Ze treden in 1994 op te Merchtem (50 jaar Steltenlopers) en op het VVKB-aperitiefconcert.. In 1995 is er weer een Driekoningenfeest en een Nationale kindertzangnamiddag te Wilrijk. Bij het aperitiefconcert in 1996 treden ze op in de zelfgemaakte musical "De legende van de Schuur". Met liedjes uit "the sound of music" zijn ze te horen in het Hof ten Hemelrijk en op de Oude Markt te Leuven. Bij het VVKB Internationaal Volkskunstfestival in 1998 komt ook het kinderkoor aan bod.

In 1985 wordt in de schoot van de notenleerklassen van de Opwijkse afdeling van de **Muziekacademie August De Boeck** een jeugdkoor **Petroesjka** opgericht. De naam verwijst naar het Russisch voor Pierrot. Onder leiding van Annemie De Smedt, lerares notenleer, worden ook voor het publiek opgetreden, een eerste maal op het 2e DF-zangfeest in 1986, en ook op het 3e zangfeest in 1987. Het jeugdkoor zingt klassiek werk en recent werk van Vlaamse bodem.

Het jeugdhuis **NIJDROP** bracht in de jaren tachtig veel minder volksmuziek. Daarna verschuift de klemtoon en wordt het jeugdhuis hét podium voor moderne muziekvormen.

Zelfs op de Oude Ambachtenmarkt is dit te zien.

Het **Cultureel Centrum CC (Gemeenschapscentrum Hof ten Hemelrijk)** wordt in 1989 erkend door de Vlaamse Gemeenschap. De eigen programmatie van het CC omvat ook eigentijdse volksmuziek.

Bij de Opwijkse verenigingen wordt er minder en minder gezongen tijdens vergaderingen, feesten, enkele zangavonden uitgezonderd. Ook bij de jeugdverenigingen vermindert de samenzang, behalve op feesten en kampen.

Davidsfonds Opwijk neemt in 1985-'93 het initiatief voor het inrichten van 8 zangavonden door Opwijkse zangkoren (zie boven) en voor een zangrecital in de Sint-Pauluskerk (2000).

Davidsfonds Mazenzele organiseert jaarlijks een 11 juli-viering, waarop meestal gezongen wordt. In 1998 houdt zij een Café Chantant met volksliedjes over Mazel. Bij het Millenium Concert zingt het Sint-Pieterskoor.

Bij de inhaling van Jan Michiels in 1987 zingen koorverenigingen een "Huldlied" en een "Gelegenheidslied".

Het ludiek zangspel "De Moord van Nijlen" wordt in 1990 met groot succes nog eens (voor de vierde maal) uitgevoerd door de harmonie "De Volherding".

(1) Voor de bibliografie- en literatuuritems verwijzen wij naar de literatuurlijst pag. 45-47.

(2) In het manuaal van Peeter Verhasselt, pastoor van Mazenzele 1538-1557 ontdekt men een liedje over Keizer Karel. Pastoor Joannes Schaurinck, die het handschrift ruim honderd jaar later, in 1659, ter hand nam, heeft er grote delen van gekopieerd.

De Opwijkse geschiedkundige Jan Lindemans die van het bestaan van het handschrift afwist, maar slechts kon beschikken over de kopie van Schaurinck, hield in oktober 1946 een lezing over dit lied op de zitting van de Koninklijke Academie voor Taal- en Letterkunde. De tekst van zijn voordracht werd later gepubliceerd in *Een politiek liedje op Dendermonde uit de XVe eeuw*, in: bijdragen van de Oudheidkundige Kring van het Land van Dendermonde, 3e reeks, deel II, 1946, verschenen in 1949, pag. 57-66.

Pastoor Schaurinck heeft echter niet de gehele tekst van het handschrift overgeschreven. Lindemans beweert dat hij 16 pagina's terugvond van de kopie, namelijk de bladzijden 33 tot 38 en 43 tot 48. Dit zijn slechts 12 bladzijden! Van deze 12 blijven er op dit ogenblik slechts 10 bewaard. Bladzijden 33 en 34 zijn verdwenen.

Van het lied over Keizer Karel kennen wij dus drie versies: deze uit het manuaal Peeter Verhasselt, deze van het handschrift van pastoor Joannes Schaurinck en de versie van Jan Lindemans.

Zie meer gegevens in *Een lied van Keizer Karel* in *Het Manuaal van Peeter Verhasselt, Pastoor van Mazenzele 1538-1557, Het landelijke leven in de 16^e eeuw*, door Flor De Smedt, Heemkring ASCANIA Asse en Heemkring Opwijk-Mazenzele, 2000, pag. 195-197.

(3) Bij de harmonie werden niet alleen muziekstukken uitgevoerd, maar werd er ook gezongen.

In de *Gazet van Merchtem* van woensdag 16 april 1865 stond een aankondiging voor *Festival voor Harmonie-, Fanfare- & Zanggenootschappen, gegeven door het muzikaal genootschap De Volherding, van Opwyck, op Maandag 5 Junij (2de Sinxendag) 1865*

...

Art. 4. – Elke deelnemende Maatschappij zal, volgens orde haar te beurt gevallen, twee Muziek- of Zangstukken uitvoeren.

Zie *HOM-tijdschrift* 1991-1, pag. 33.

(4) Zie de tekst in *Eigen Schoon*, XIIe Jg. (1930), pag. 144.

(5) Opgenomen in *HOM-tijdschrift* 1995-2, pag. 28

(6) Opgenomen in *HOM-tijdschrift* 1991-4, pag. 25.

(7) Opgenomen in *HOM-tijdschrift* 1996-1, pag. 35-37.

(8) Opgenomen in *HOM-tijdschrift* 2004-2, pag. 26-28, met reproductie van de oorspronkelijke handgeschreven partituur. Het werk werd uitgegeven door *Manufacture instrumentale L. Moeremans, rue de Flandre, 66, Gand* en gedrukt bij *A. De Vestel, Gent (Prijs 2 fr)*.

(9) Opgenomen in *HOM-tijdschrift* 1997-3, pag. 20.

Grinsel = Mazels dialectwoord voor "groente", grinselinne = groentevrouw.

Yvonne De Nil (Heerbaan) vertelde hierbij: "Dit lied hoorde ik als kind bij mijn grootmoeder Ida VAN INGELGEM (Mazel 1899-1987) die het ons aanleerde, waarna we het tientallen keren tezamen met haar, uit volle borst zongen half in het 'schoon Vlaams' half in 't Mazels dialect.

Voor de 3de en 4de zin van de 3de en 5de strofe werd met veel 'gepak' en 'gekap' gezongen, en de 'pardon' in de 6de strofe, was waarschijnlijk ons eerste franse woord dat wij uitspraken!"

(10) Het liedje *De Boer van 't Schaliënhof* behoort in feite tot de Merchtemse folklore, maar wij vermelden het hier omdat ook Mazenzele duidelijk betrokken is bij de bezongen gebeurtenissen.

Het *Schaliënhof*, waarop een Vereertbruggen boerde, was gelegen in de Merchtemse Weyenbergkouter, tegen de grens met Mazenzele. Het verdween eind 19e eeuw. Volgens de het liedje verwachtten de heren van Merchtem dat de overleden boer in Merchtem zou begraven worden, maar hij zou reeds begraven geweest zijn te Mazenzele.

De tekst van het liedje is opgenomen in de *Geschiedenis der gemeente Merchtem* door Maurits Sacré (1904, pag. 381-382) en overgenomen in *Plaatsnamen van oud Merchtem volgens het kaartboek van landmeter J. Van Acoleyen uit 1705*, door Fons Biesemans, Heemkring Soetendaelle Merchtem, 1985, pag. 207-208.

(11) Opgenomen in *HOM-tijdschrift* 1999/2001-4, pag. 30.

(12) Zie hierover meer in de tentoonstellingsgids *Het gemeentebestuur en zijn huisvesting*

- 1784-1984, door Heemkring Opwijk-Mazenzele, 1984, pag. 59.
- (13) In *De Brabantse Folklore*, maart 1978, pag. 101.
- (14) In *Eigen Schoon* 1912, pag. 7-9, 11, 45, 112, 140 en 200 en 1913, pag. 16 en 32.
- (15) Opgenomen in *HOM-tijdschrift* 1999-1, pag. 12.
- (16) Zie de bijdrage *Kermis op de Klei anno 1896*, in *HOM-tijdschrift* 1990-3, pag. 32.
- (17) Over de zangmaatschappij van Nijverseel, zie de bijdrage *De Ste Paulusvrienden: de eerste jaren* door Maurice Willocx, in *HOM-tijdschrift* 1991-1, pag. 26-32; *Nijverseelse folklore van vóór de oorlog* in *HOM-tijdschrift* 1995-2, pag. 35-36; *Bij een oude foto... (Het bestuur van de Nijverseelse zangmaatschappij Sint-Pauluszonen in 1946)* in *HOM-tijdschrift* 2003-2, pag. 30 en *Oude liedjes en spreuken* in *HOM-tijdschrift* 2003-3, pag. 35-38.
- (18) Over deze vereniging: zie de bijdrage *De Mazelse zangmaatschappij "De Eendracht"*, door Maurice Willocx, in *HOM-tijdschrift* 1993-3, pag. 21-23, en door Jan Michiels in *HOM-tijdschrift* 1993-4, pag. 32-33.
- (19) Zie de bijdrage *Politiereglement van Mazenzele 1846*, door Maurice Willocx, in *HOM-tijdschrift* 1989-4, pag. 2-9.
- (20) Over deze moordzaak te Mazenzele, zie onder meer F. Vuncx *De vijfvoudige moord te Mazenzele – 2 februari 1886*, brochure in eigen beheer, 1986.
- (21) Een reproductie van dit vliegend blaadje en waarschijnlijk een afbeelding van de plakkaat (of rolprent) over deze moord staat afgebeeld in de publicatie *Komt vrienden, luistert naar mijn lied. Aspecten van de marktzanger in Vlaanderen (1750-1950)*, door Stefaan Top, in de reeks *Retrospectief*, Lannoo, Tielt/Weesp, 1985, pag. 96-97. Zie ook het omslagvignet van het *HOM-tijdschrift* 2004-3.
- (22) De tekst van dit lied *Geheel uw huisgezin dat ligt vermoord* is opgenomen in *Het moordlied in de Zuidelijke Nederlanden tot de XIXe eeuw*, door Julien De Vuyst, *Aureliae Folklorica* 6, Brussel, 1976, pag. 100-101. De liedjestekst wordt voorafgegaan door een relaas van de gebeurtenissen, groten-deels op basis van een persartikel in het Aalsters weekblad *Den Denderbode* van 7 februari 1886.
- (23) Lees over deze moord in de bijdrage *"Schrikkelijke moord" te Droeshout in 1905*, door Maurice Willocx, in *HOM-tijdschrift* 1996-2, pag. 12-14.
- (24) Zie de bijdrage *Een moord te Mazenzele in 1925*, door Maurice Willocx, in *HOM-tijdschrift* 2003-2, p. 6-16.
- (25) Opgenomen in *HOM-tijdschrift* 1999/2001-4, pag. 31.
- (26) Voor een overzicht van de geschiedenis van de studentenbond verwijzen wij naar de artikelenreeks *100 jaar Katholieke Vlaamse Studentenbond van Opwijk en KSA Opwijk* door Jan Meeussen in het *HOM-tijdschrift* 2003-3, pag. 2-8 – I: 1904-1918, 2003-4, pag. 2-9 – II. 1919-1929 en 2004-1, pag. 8-22 – III. 1930-1954.
- (27) Zie onder meer pag. 120, 135, 397 en 422 in de publicatie *Getuigenissen van de «andere oorlog»*. *Opwijk-Mazenzele (en omstreken) 1914-1918*, en de illustratie in het *HOM-tijdschrift* 2004-3, pag. 25 (*Ramskapelle*).
- (28) Dat het Davidsfonds een oude en rijke zangtraditie kent zal niemand verwonderen. Op de tentoonstelling zien wij een uitgebreid programmaboekje van de Davidsfondsafdeling Asse "Liederen Voorgezongen door een Koor van Jufvrouwen uit Assche op de feestvergadering te Assche", op zondag 18 februari 1912, in de Gildezaal. Opwijk en Mazenzele waren toen (zoals ook Merchtem, Ternat,...) aangesloten bij de Davidsfondsafdeling Asse (opgericht in 1894), waarvan toen Opwijkenaar Louis Lindemans voorzitter was. Opwijk's onder-pastoor Isidoor Walgrave (1907-1917) en Louis Geeurickx (de latere koster-organist van de Sint-Pauluskerk) maakten deel uit van het DF-bestuur te Asse.
- (29) Op een affiche voor een 11 juliviering te Opwijk, vermoedelijk van 1920 (nog onder het burgemeester Benoît De Smedt) lezen wij nog als laatste programmapunt: 4. *Daarna uitvoering van vlaamsche liederen door al de aanwezigen*. De affiche is te zien op de tentoonstelling.
- (30) Voor een overzicht van de geschiedenis van de Vrouwengilde wij naar de artikelenreeks van *5 jaar Vrouwengilde van Opwijk* door Maurice Willocx in het *HOM-tijdschrift* 1993-1, pag. 4-9, 1993-3, pag. 27-33 en 1993-4, pag. 26-31.
- (31) Opgenomen in *HOM-tijdschrift* 1995-2, pag. 35-36.
- (32) Voor een overzicht van de geschiedenis van de studiekering verwijzen wij naar de bijdrage *De Mazelse studiekering (1932-'54)* door Jules Van de Velde in *HOM-tijdschrift* 1996-2, pag. 2-11.
- (33) Opgenomen in *HOM-tijdschrift* 2003-3, pag. 35-38.
- (34) Over de reuzen van de Stationsstraat, zie onder meer de bijdrage van Jan De Ridder ("meester" Jan "van Gielen") in *HOM-tijdschrift* 1991-1, pag. 35.
- (35) Over dit koor, zie de bijdrage van Maurits Heuninckx (Asse) *Van zaalzangers tot Sint-Pieterskoor. Een anekdotisch verhaal - Een*

tijdsbeeld, in *HOM-tijdschrift* 1997-1,
pag. 2-13
